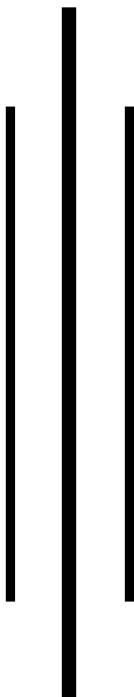

पञ्चेश्वर गाउँपालिका
आम्चौरा, बैतडी

शुदूरपश्चिम प्रदेस

खानेपानी योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन निर्देशिका

२०७६

स्थानीय राजपत्र

पञ्चेश्वर गाउँपालिका द्वारा प्रकाशित

सुदूर पश्चिम प्रदेश, आम्चौरा पुष ०१ गते मंगलबार २०७६ साल खण्ड १ संख्या १३

खानेपानी योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन निर्देशिका २०७६

(२०७६/०२/२५ को गाउँ सभा बाट अनुमोदन)

पञ्चेश्वर गाउँपालिकाबाट स्वीकृत मिति २०७६/०९/०१

प्रस्तावना

विकास निर्माणका योजनाहरूबाट दीर्घकालीन रूपमा सेवा प्राप्त गरीराख्नको लागि योजनाहरूको दीगोपना व्यवस्थापन अपरिहार्य हुन्छ। त्यसमा पनि जलस्रोतसंग सम्बन्धित योजनाहरू र अझ विशेष गरी खानेपानी योजनाहरूको दीगोपना बढी सम्वेदनशील हुन्छ। यि योजनाहरूको दीगोपनाको लागि उपभोक्ता समितिको संस्थागत विकास गर्दै प्रभावकारी मर्मत सम्भार व्यवस्थापन पद्धति स्थापना हुनु जरुरी हुन्छ। तसर्थ पञ्चेश्वर गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरूको दीगोपना व्यवस्थापनको लागि पञ्चेश्वर गाउँपालिका स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३, दफा ११, उपदफा २ को खण्ड ‘ध’ बमोजिम ‘खानेपानी योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन निर्देशिका २०७६’ तयार पारी पञ्चेश्वर गाउँपालिका गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी लागु गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- क. यस निर्देशिकाको नाम “ रहनेछ।
- ख. यो निर्देशिका गाउँ सभा बाट स्वीकृत भएको मिति २०७६ पौष १ गते मंगलबार वाट लागु हुनेछ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :

- क. “स्थानीय तह” भन्नाले गाउँपालिका र नगरपालिकाई जनाउँछ।
- ख. “अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्षताई जनाउँछ।
- ग. “उपाध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको उपाध्यक्षताई जनाउँछ।
- घ. “प्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुखताई जनाउँछ।
- ड. “उपप्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको उपप्रमुखताई जनाउँछ।
- च. “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले गाउँपालिकाको “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतताई जनाउँछ।
- छ. “गाउँ सभा” भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले व्याख्या गरे बमोजिमको “गाउँ सभालाई जनाउँछ।
- ज. “नगर सभा” भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले व्याख्या गरे बमोजिमको “नगर सभालाई जनाउँछ।
- झ. “वडा” भन्नाले गाउँपालिकाको वडालाई जनाउँछ।
- ञ. “वडा अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको वडा अध्यक्षताई जनाउँछ।
- ट. “वडा समिति” भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले व्याख्या गरे बमोजिमको वडा समितिलाई जनाउँछ।

- ठ. “योजना” भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाई योजनालाई जनाउँछ ।

ड. “उपभोक्ता समिति अध्यक्ष” भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिको अध्यक्षलाई जनाउँछ ।

ढ. “उपभोक्ता समिति” भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिलाई जनाउँछ ।

ण. “मर्मत सम्भार कार्यकर्ता” भन्नाले खानेपानी योजनाको नियमित रेखदेख तथा मर्मत सम्भार गर्नको लागि समितिले नियुक्त गरेको तालीम प्राप्त प्रार्थिकलाई जनाउँछ ।

त. “धारा समूह” भन्नाले खानेपानी धाराको पानीको उचित प्रयोग, धाराको सामान्य मर्मत सम्भार र धारा समुदायमा सरसफाई तथा स्वच्छता व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित धाराका उपभोक्ता घरधुरीमध्येवाट गठित महिलाहरुको समूहलाई जनाउँछ ।

थ. “उपभोक्ता” भन्नाले योजना निर्माणमा योगदान गरी धारावाट पानी उपभोग गर्ने व्यक्ति वा योजना निर्माणमा सहभाग नभएता पनि निर्माण सम्पन्न भएपछि उपभोक्ता समितिको निर्णय बमोजिम धारावाट पानी उपभोग गर्न समावेश भएको व्यक्तिलाई जनाउँछ ।

द. “मर्मत सम्भार कार्ययोजना” भन्नाले योजनाको नियमित रेखदेख, सम्भार तथा मर्मतको लागि उपभोक्ता भेलाद्वारा पारित गरिएको जिम्मेवारी सहितको कार्ययोजनालाई जनाउँछ ।

ध. “योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि” भन्नाले खानेपानी तथा सरसफाई योजनाले तयार पार्ने योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधिलाई जनाउँछ ।

न. “पानी सुरक्षा योजना” भन्नाले योजनाको मुहान, संरचनाहरु, पाइपलाइन तथा घरेलु स्तरमा पानीको भण्डारण समेतमा हुनसक्ने पानीको प्रदुषण (जोखिम)को सम्भावनालाई अग्रीम रूपमा पहिचान गरी सो हुन नदिनको लागि गर्नुपर्ने प्रतिरोधात्मक कार्यहरुको विवरणलाई जनाउँछ ।

प. “सहकारी संस्था” भन्नाले गाउँपालिका अन्तर्गत कृयाशील सहकारी संस्थालाई जनाउँछ ।

फ. “आमभेला” भन्नाले खानेपानी योजनावाट लाभान्वित हुने कुल घरधुरीको कमितमा ७५ प्रतिशत घरहरुवाट प्रतिनिधित्व भएको तथा जम्मा उपस्थित संख्याको कमितमा ५०% महिला सहभागि भएको भेलालाई जनाउँछ ।

ब. “हेलो अनुगमन” भन्नाले योजना दीगोपनाका निर्धारित सुचकहरुको अवस्था टेलीफोनवाट जानकारी लिई गरिने अनुगमन प्रकृयालाई जनाउँछ ।

भ. “खानेपानी व्यवस्थापन समिति” भन्नाले गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा नेतृत्वदायी भुमिका निर्वाहका लागि गाउँपालिका अन्तर्गत गठन गरिने खानेपानी व्यवस्थापन समितिलाई जनाउँछ ।

म. “खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालय” भन्नाले खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालयलाई जनाउँछ ।

य. “खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जाल” भन्नाले गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरुको गाउँपालिका स्तरीय सञ्जाल जनाउँछ ।

परिच्छेद २

खानेपानी व्यवस्थापन समितिको व्यवस्था

३. परिचय तथा संरचना :

गाउँपालिका अन्तर्गतका खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरूको सञ्चालन तथा मरम्त सम्भार व्यवस्थापनमा नेतृत्वदायी भुमिका निर्वाह गर्नको लागि गाउँपालिका स्तरमा खानेपानी व्यवस्थापन समिति हुनेछ । वडा स्तरमा वडा समितिको कार्यालयले खानेपानी व्यवस्थापन समितिले तोके बमोजमको कार्य सम्पादन गर्नेछ । गाउँपालिका स्तरमा खानेपानी व्यवस्थापन समितिको संरचना निम्न बमोजिम हुनेछ ।

क) अध्यक्षः गाउँ कार्यसमिति कार्यसमितिले तोकेको एक जना कार्य समिति सदस्य
 ख) सदस्य सबै वडाका वडा अध्यक्षहरु

- ग) सदस्य खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जालको अध्यक्ष
- घ) सदस्य सकृय सहकारी संस्थाहरुको प्रतिनिधि
- ड) सदस्य गाउँपालिकामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्थाको महिला प्रतिनिधि
- च) सदस्य महिला सञ्जाल वा आमा समुहको प्रतिनिधि
- छ) सदस्य दलित सञ्जाल प्रतिनिधि
- ज) सदस्य जनजाती तथा अल्पसंख्यक प्रतिनिधि
- झ) सदस्य सचिव भौतिक पुर्वाधार विकास शाखाका शाखा प्रमुख
४. **खानेपानी व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- खानेपानी व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार निम्न बमोजिम हुनेछ ।
- क) खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवाल स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याउने,
- ख) गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको व्यवस्थापन सुचना प्रणाली स्थापना गरी खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन सम्बन्धि सुचना तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन गरी अध्यावधि गर्ने,
- ग) खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरु गठन वा पुनर्गठन गर्ने, गराउने र खानेपानी व्यवस्थापन समितिमा दर्ता गर्ने,
- घ) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति स्थापना गरी आवधिक रूपमा खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको आवधिक रूपमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- ड) गाउँपालिका स्तरमा सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कोष स्थापना गरी कोष बृद्धि गराउन सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने,
- च) योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको अवस्थाको आधारमा उपभोक्ता समितिलाई पुरस्कार तथा दण्डको पद्धति स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने,
- छ) खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा आवश्यक सहयोग, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धि कार्य तोक्ने र सो को अनुगमन गर्ने,
- ज) योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन सम्बन्धि वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी गाउँपालिकामा पेश गर्ने ।
५. **खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालय:**
- गाउँपालिका अन्तरगत भौतिक पुर्वाधार विकास शाखामा खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालय रहनेछ । सचिवालयमा आवश्यक प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीहरुको व्यवस्थापन गर्ने र आवश्यकता अनुसार योजनाहरुमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने,
६. **खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालयको काम, कर्तव्य र अधिकार:**
- खानेपानी व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार निम्न बमोजिम हुनेछ ।
- क) सचिवालयमा आवश्यक पर्ने एक जना सब इन्जिनियर सहितका प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीहरुको व्यवस्थापन गर्ने र आवश्यकता अनुसार योजनाहरुमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने,
- ख) गाउँपालिका स्तरमा सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने,
- ग) योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धि वार्षिक तथ्याङ्क संकलन र योजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्क व्यवस्थापन गर्ने,
- घ) सङ्गलित तथ्याङ्कहरु एकाकार तथा विश्लेषण गरी सहयोग कार्ययोजना सहितको तयार पारिएको प्रतिवेदन गाउँ कार्यसमिति कार्यसमितिमा पेश गर्ने,
- झ) योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धि व्यवस्थापकीय मापदण्ड पुगेका योजनाहरुलाई ठूलो खाले मर्मत सम्भारमा आवश्यक सहयोग गर्ने,

- च) सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा उत्कृष्ट योजनाहरु छानौट गरी पुरस्कृत गर्न गाउँ कार्यसमिति कार्यसमितिमा पेश गर्ने,
- छ) खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन सम्बन्धि सुचना तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन गरी अध्यावधि गर्ने,
- ज) खानेपानी व्यवस्थापन समितिले तोके बमोजिम खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुको दीगोपना व्यवस्थापन सम्बन्धि अन्य कृयाकलापहरु सहयोग तथा सञ्चालन गर्ने,
- झ) खानेपानी व्यवस्थापन समितिको प्रशासनीक तथा अन्य दस्तावेजीकरणको कार्य गर्ने ।

परिच्छेद ३

उपभोक्ता समितिको संस्थागत व्यवस्था

७. दर्ता तथा नवीकरण :

उपभोक्ता समिति तोकिएको समय भित्र सम्बन्धित गाउँउपालिका वा नगरपालिका अन्तर्गत रहेको खानेपानी व्यवस्थापन समितिमा अनिवार्य रूपमा दर्ता तथा नवीकरण भएको हुनु पर्नेछ ।

८. उपभोक्ता समितिको संरचना :

उपभोक्ता समितिमा जम्मा सदस्यहरुमा कमितमा ५०% महिलाको सहभागिता अनिवार्य गरिएको छ । साथै योजनावाट लाभान्वित भएको सबै क्षेत्र, वर्ग तथा जातीय समुदायवाट समितिमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनु पर्नेछ ।

९. उपभोक्ता समितिको बैठक :

उपभोक्ता समितिको बैठक नियमित रूपमा कमितमा महिनाको एक पटक बस्नेछ । सो बैठकमा सम्भव भए सम्म सम्बन्धित वडा समितिका कमितमा एक जना सदस्यको समेत उपस्थित हुनु पर्नेछ ।

१०. वार्षिक साधारण सभा :

उपभोक्ता समितिले उपभोक्ताहरुलाई सहभागी गराई हरेक वर्ष वार्षिक साधारण सभा आयोजना गर्नु पर्नेछ । उक्त साधारण सभामा उपभोक्ता समितिले वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तथा आर्थिक प्रतिवेदन पेश गरी महिला धारा समुह गठन गर्नु पर्नेछ ।

११. महिला धारा समुह गठन :

उपभोक्ता समितिले आ-आफ्नो खानेपानी तथा सरसफाई योजनाका धाराहरुको उचित सम्भार, सामान्य मर्मत तथा सरसफाई व्यवस्थापनको लागि लाभान्वित घरधुरीवाट एक एक जनाको प्रतिनिधित्व हुने गरी महिला धारा समुह गठन गर्नु पर्नेछ ।

१२. खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जाल सम्बन्धि व्यवस्था :

गाउँउपालिका भित्रका खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरुको गाउँउपालिका स्तरीय सञ्जाल गठन गरिनेछ । यस सञ्जालको नाम “खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जाल” रहनेछ । यस सञ्जालमा गाउँउपालिका भित्रका सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरु अनिवार्य रूपमा आबद्ध हुनेछन् । खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जालले निम्नानुसारको भुमिका निर्वाह गर्नेछ ।

- क) खानेपानी तथा सरसफाई योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यववस्थापन सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलनमा खानेपानी व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने,
- ख) अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा खानेपानी व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने,
- ग) खानेपानी व्यवस्थापन समितिले आयोजना गर्ने कार्यक्रमहरुमा सकृद सहभागिता जनाउने,
- घ) खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुका मुख्य सवाल र समस्याहरु पहिचान गर्ने,
- ड) नियमित रूपमा बैठक बस्ने र सफल अभ्यासहरु, समस्या तथा सवालहरु आदान प्रदान गरी समस्या समाधानका उपायहरु पता लगाउने,

- च) खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिका साभा सवालहरु सम्बोधनको लागि पैरवी गर्ने,
- छ) खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरूलाई दर्ता तथा नवीकरण गर्नमा आवश्यक सहयोग गर्ने,
- ज) उपभोक्ता समितिहरूको वार्षिक साधारण सभा भएको कुरा सुनिश्चित गर्ने,
- झ) आत्म निर्भर र विश्वसनीय सहकारी भएमा आवद्धताको लागि उपभोक्ता समितिहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने ।

१३. सहकारीमा आबद्धता :

मर्मत सम्भार कोष परिचालन र बृद्धिको लागि उपभोक्ता समितिले गाउँपालिकामा भएको सकृय सहकारीको शेयर सदस्यता लिनेछ । सो सहकारीबाट उपभोक्ता समितिले योजनाको सुविधा स्तर बढ़ि, विस्तार तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको लागि आवश्यक वित्तीय तथा अन्य सहयोग लिन सक्नेछ । उपभोक्ता समितिलाई आवश्यक परेको खण्डमा सो को लेखा व्यवस्थापन तथा दस्तावेजीकरणमा समेत सहकारीले आवश्यक सहयोग गर्नेछ ।

१४. श्रेस्ता व्यवस्थापन :

उपभोक्ता समितिले योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कोषको लेखा, निर्माण सामग्री, जगेडा पार्टपुर्जा तथा औजार लगायतका जिन्सी सामग्रीहरूको श्रेस्ता, बैठक निर्णय पुस्तिका, आगन्तुक पुस्तिका लगायतका अन्य खातापाताहरूको व्यवस्थापन चुस्तदुस्त रूपमा गर्नेछ । उपभोक्ता समितिले मर्मत सम्भार कोषको अद्यावधिक अवस्था प्रत्येक मासिक बैठकमा प्रतिवेदनको रूपमा प्रस्तुत गर्नु पर्दछ । उपभोक्ता समितिले तोकेको अवधिमा सार्वजनिक परिक्षण तथा सुनुवाई समेत गर्नु पर्नेछ ।

१५. प्रतिवेदन :

उपभोक्ता समितिले योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको वारेमा मासिक रूपमा वडा कार्यालयमा पेश गर्नेछ र सो को बोधार्थ जानकारी आवद्ध भएको सहकारी संस्था र खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्चालनमा गराउनेछ । वार्षिक साधारण सभाको प्रतिवेदनको एक एक प्रति खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालय, खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्चालन र सम्बद्ध सहकारी संस्थामा पेश गर्नेछ । समितिले उक्त निकायहरूलाई योजनाको विषेश अवस्थाको वारेमा प्रतिवेदन दिनु परेमा उक्त प्रतिवेदन समेत दिनेछ ।

परिच्छेद ४

योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन

१६. योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि :

उपभोक्ता समितिले योजनाबाट प्राप्त हुने नियमित सेवालाई सुनिश्चित गर्नको लागि योजनाको नियमित मर्मत सम्भार व्यवस्थापनलाई नियमन गर्न योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि तयार पारी आम भेलाबाट स्वीकृत गराई लागु गर्नेछ । योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधिको नमुना अनुसुचि १मा दिइएको छ ।

१७. मर्मत सम्भार कार्ययोजना :

उपभोक्ता समितिले वार्षिक रूपमा मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाउनेछ । उक्त कार्ययोजना वार्षिक साधारण सभामा समीक्षा भई पारीत गरे वर्मोजिम वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । सबै उपभोक्ताहरूले सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्ययोजनाको पालना गर्नु पर्नेछ । उक्त कार्ययोजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधिको एक अंगको रूपमा रहनेछ ।

१८. निर्माण सामग्री :

योजना निर्माणका लागि खरीद गरिएका वा जुनसुकै तरिकाबाट प्राप्त हुनआएका निर्माण सामाग्रीहरूको लगत राखी योजना निर्माण सम्पन्न भएपश्चात योजना क्षेत्रमा बाँकी रहन गएका पाईप, फिटीझ, औजार तथा निर्माण सामाग्रीहरूमध्ये भविष्यमा योजनाको मर्मत सम्भार कार्यमा आवश्यक पर्न जाने सामाग्रीहरु र भविष्यमा मर्मत सम्भारको लागि प्रयोग हुन नसक्ने अन्य सामाग्रीहरु उपभोक्ता छुटौटै लगत खडा गर्नु पर्नेछ । भविष्यमा मर्मत सम्भारको लागि प्रयोग हुन नसक्ने अन्य सामाग्रीहरु उपभोक्ता

समितिले सम्बन्धित वडा अध्यक्षको रोहेवरमा बिक्रि गरी आएको रकम मर्मत सम्भार कोषमा आम्दानी बाँध्ने वा गाउँपालिकाको निर्णय/निर्देशन वमोजिम अन्य योजनाहरूलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

१९. औजार :

उपभोक्ता समितिले योजनाको लागि आवश्यक पर्ने सबै औजारहरु मर्मत संभार कायूकर्ता वा उपभोक्ता समितिले तोकेको सदस्यको मातहतमा रहने गरी सुरक्षित रूपमा भण्डारण गरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनेछ । योजना मर्मतको समयमा मर्मत सम्भार कार्यकर्ताले उक्त औजारहरु सम्बन्धित जिम्मेवाट व्यक्तिवाट भरपाई गरी वुभिलिई काम सम्पन्न भएपश्चात तुरुन्त भण्डारमा नै दाखिला गर्नुपर्नेछ । लापरवाही गरी औजारहरु हराएमा वा टुटफुट भएमा सम्बन्धित व्यक्तिवाट समितिले सोधभर्ता लिनेछ । उपभोक्ता समितिले कम्तिमा वर्षको एक पटक औजारहरुको अवस्था जाँच गरी आवश्यकता अनुसार नयाँ औजारहरुको व्यवस्थापन गर्नेछ ।

२०. जगेडा पार्टपूर्जा :

उपभोक्ता समितिले टुटफुट भैरहने वा वदलिरहनु पर्ने पार्टपूर्जाहरुको न्यूनतम मौज्दात जगेडा राख्नेछ । खर्च भैसकेपछि यथासक्य चाँडो उक्त पार्टपूर्जाहरुको पूर्ति गरिनेछ । उपभोक्ता समितिले योजनाको आवश्यक मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक पर्ने पार्टपूर्जाहरु तथा औजारहरु खरिद गर्दा आवश्यक सामाग्रीको सूची तयार गर्नेछ । उक्त सामग्रीहरु निर्धारित गुणस्तर सुनिश्चित गरी प्रचलित खरिद प्रकृया अपनाई खरिद गरिनेछ ।

२१. पानीको प्रयोग :

पानीको अधिकतम सदुपयोगको लागि उपभोक्ता समितिले आवश्यक पद्धति स्थापना गरी नियमन गर्नु पर्नेछ । अनावश्यक रूपमा पानीको अत्याधिक भण्डारण गर्ने, धारा खुला राख्ने, अरु धाराहरुमा असर पर्ने गरी तरकारी/सिँचाई आदिमा प्रयोग गर्न पाईने छैन । तर विषेश अवस्थामा विवाह/व्रतवन्ध/धार्मिक/साँस्कृतिक कार्यहरुको लागि उपभोक्ता समितिले अतिरिक्त समयमा थप शुल्क लिई वा नलिई पानी उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

२२. जरिवाना :

उपभोक्ता समिति र मर्मत सम्भार कार्यकर्ताका साथै धारा समूहहरूले योजनाको सदुपयोग गर्न, टुटफुट हुन नदिनको लागि रेखदेख तथा अनुगमन गर्नेछन् । उपभोक्ता समितिले निम्न अवस्थामा उपभोक्ताहरूवाट जरिवाना उठाउने वा अन्य कार्यवाही गर्न सक्नेछ । यसरी उठेको जरिवाना रकम मर्मत सम्भार कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । जरिवानाको दर अनुसूचि २ मा तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

- क) धाराको टुटी विग्रेर समयमै मर्मत नगरेमा,
- ख. प्रयोग नभएको अवश्यामा धारा खुल्लै छोडेको पाइएमा,
- ग. धाराको टुटीमा पाइप लगाई घरसम्म पानी लैजाने वा टी जडान गरेमा,
- घ. कुनै धारामा उक्त पानीको वहाव नियन्त्रण गर्ने भल्व अनाधिकृत रूपमा चलाई बढि पानी निकालेको पाइएमा
- ड. कुनै व्यक्तिले योजनाका संरचनाहरु, तारवार, पोल, गेट आदि भत्काएमा वा नोक्सानी गरेमा वा पाइपलाइन काटेमा
- च. पानीको श्रोतहरु दुषित पारेमा
- छ. उपभोक्ता समितिले लागु गरेको योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधिको पालना नगरेको पाईएमा,

ज) सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्ययोजना वमोजिमको जिम्मेवारी बहन नगरेमा वा उपभोक्ता समितिले आब्हान गरे वमोजिम श्रमदान नगरेमा,

झ योजना दीगो व्यवस्थापनको लागि उपभोक्ता समितिले अहाए वमोजिमका अन्य कार्य नगरेमा

ञ) आयोजनाको मर्मत संभार कार्यमा सहभागिता नजनाएमा ।

२३. मर्मत सम्भार कोष व्यवस्थापन तथा परिचालन :

क) सार्वजनिक धारा प्रणाली भएको खानेपानी तथा सरसफाइ योजनामो पानी महसुल वापत प्रति घर न्यूनतम रु. ५० उपभोक्ता समितिले उठाउनेछ । उपभोक्ता समितिले पानी महसुल निर्धारण गर्दा

योजनाको चालु खर्च कटाई मर्मत सम्भार कोषमा बचत हुने गरी निर्धारण गर्नेछ । निजी धारा प्रणाली भएको खानेपानी तथा सरसफाइ योजनामा मिटर जडान गर्नुपर्नेछ । सो प्रकारको योजनामा कमितमा निम्नानुसार पानी शुल्क लाग्नेछ ।

१० युनिट (१० हजार लिटर) सम्मको रु १००

१० युनिट भन्दा माथि निम्नानुसारको शुल्क लाग्नेछ ।

१० युनिट सम्म प्रति युनिट रु १०

११ देखि १५ युनिट सम्म प्रति युनिट रु १२

१६ देखि २० युनिट सम्म प्रति युनिट रु १४

२१ देखि २५ युनिट सम्म प्रति युनिट रु १६

२६ युनिट भन्दा माथि प्रति युनिट रु २०

- ख) निजी धारा प्रणालीमा सार्वजनिक धारा भएमा पनि मिटर जडान अनिवार्य हुनेछ र पानी उपभोग गर्ने घरधुरीहरूले दामासाहिबाट शुल्क उठाउनु पर्नेछ ।
- ग) आर्थिक रूपमा अति विपन्न तथा असहायहरू (निम्न आयश्रोत भएका एकल महिला, अपांगता भएका व्यीत, तुहुरा आदि) लाई माथि उपदफा 'क' मा उल्लेखित दुई वटै प्रणालीका खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरूमा उपभोक्ता समितिले छुट वा निशुल्क खानेपानी सेवाको लागि निर्णय गरी लागु गर्न सक्नेछ ।
- घ) उपभोक्ताहरूले पानी शुल्क वापतको रकम हरेक महिना पुरा भएको मितिले एक हप्ता भित्र जम्मा गर्नेछन् । उपभोक्ता समितिले उक्त मिति भित्र पानी शुल्क नवुझाउनेलाई जरीवाना तोकी असुलउपर गर्नेछ । अग्रीम रूपमा पानी शुल्क बुझाउनेलाई उपभोक्ता समितिले छुट समेत दिन सक्नेछ ।
- ङ) उपभोक्ता समितिले मर्मत सम्भार कोषका लागि संकलित रकम आफू आबद्ध रहेको सहकारीमा रहेको आफ्नो खातामा जम्मा गर्नेछ । उपभोक्ता समितिले योजनाको नियमित तथा आपतकालीन मर्मत कार्यको लागि न्यूनतम मौज्दात राख्ने गरी बांकी सबै पूँजी सहकारी मार्फत नियमानुसारको व्याज दरमा लगानी गर्नेछ । सहकारी संस्था उपलब्ध नभएको अवस्थामा स्थानीय बैंक मार्फत वा समिति आफैले पानी उपभोगकर्ताहरू विच लगानी गर्नेछ ।
- च) सहकारीले योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार राहत कोषको स्थापना गर्नेछ । योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार राहत कोष बृद्धि गर्नको लागि सहकारीले वार्षिक रूपमा खुद मुनाफाबाट केही प्रतिशत रकम उक्त कोषमा विनियोजन गर्ने प्रावधान विनियममा उल्लेख गर्नेछ । उक्त राहत कोष प्राकृतिक प्रकोपको कारणले सहकारीमा आबद्ध भएका योजनाहरूमा क्षति हुन गएमा प्राप्त निवेदने बमोजिम गरिएको सर्वेक्षण तथा लागत अनुमानको आधारमा अवस्था हेरी मर्मत सम्भारका लागि खर्च गरिनेछ ।
- छ) मर्मत सम्भार कोष अभिवृद्धि गर्नको लागि उपभोक्ता समितिले विभिन्न प्रकारका रचनात्मक कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्नेछ ।
- ज) खानेपानी योजनाको नियमित सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको लागि मर्मत सम्भार कोष गाउँपालिका स्तरमा पनि स्थापना हुनेछ । उक्त कोषमा गाउँपालिकाले बजेट विनियोजन गर्नेछ । गाउँपालिकामा कार्यरत अन्य सरोकारवाला संघ संस्थाहरूलाई पनि उक्त कोषमा बजेट मिलान गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- झ) उपभोक्ता समितिमा रहेको कोषले नपुग्ने गरी ठूलो खालको मर्मत गर्नुपरेको खण्डमा आमभेलाले निर्णय गरे बमोजिम लाभान्वित घरसंख्याको आधारमा समानुपातिक रूपमा योजनाको मर्मतको लागि योगदान गर्नेछन् ।
- ञ) प्राकृतिक प्रकोपको कारणले कुनै योजनामा धेरै क्षति हुन गई उक्त योजना मर्मत गर्नको लागि योजनाको मर्मत सम्भार कोष, सहकारीले प्रदान गर्ने राहत कोष र श्रमदान समेत गरेर रकम नपुग हुन गएमा गाउँपालिका स्तरीय कोषबाट नपुग रकम सहयोग गरिनेछ । यो सहयोग प्राप्त गर्नको लागि योजनामा सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धि निम्न बमोजिमका व्यवस्थापकीय मापदण्ड पुगेको हुनु पर्नेछ ।

अ. उपभोक्ता समिति दर्ता तथा नवीकरण

आ. उपभोक्ता समितिको सकृयता तथा नियमित बैठक

- इ. सकृय मर्मत सम्भार कोष तथा नियमित रूपमा पानी महसुल संकलन
- ई. मर्मत सम्भार कार्यकर्ता नियुक्त तथा परिचालन
- उ. वार्षिक साधारण सभाको नियमितता
- ऊ. जगेडा पार्टपुर्जा तथा औजार व्यवस्थापन
- ए. खातापाता तथा लेखाको चुस्तदुस्त व्यवस्थापन र सार्वजनिक परिक्षणको नियमिता
- ऐ. खानेपानी सुरक्षा योजना र सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्यविधिको कार्यान्वयन
- ओ. मर्मत सम्भार योजना तयारी तथा कार्यान्वयन
- औ. कूल उपभोक्ताको कम्तिमा ८० प्रतिशत घरपरिवारले घरवारी व्यवस्थापन गरेको
- ट) योजनाको मर्मत सम्भार र सेवा विस्तार तथा सुधारको लागि उपभोक्ता समितिले सहकारीबाट ऋण लिन सक्नेछ । ऋणको लागि वडा समितिले सहकारीलाई सिफारिस गर्नेछ र उक्त ऋण उपभोक्ता समितिले पानी शुल्क मार्फत चुक्ता गर्नेछ ।
- ठ) गाउँपालिका स्तरमा सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कोष स्थापना गरिनेछ । यसको लागि गाउँपालिकाले प्रत्येक वर्ष बजेट विनियोजन गर्नेछ ।
- ड) सहकारी नभएको हकमा स्थानीय बैक मार्फत मर्मत सम्भार कोष जम्मा तथा लगानी गर्दा यो निर्देशिका बाधक हुनेछैन ।

२४. श्रोत तथा संरचना संरक्षण :

उपभोक्ता समितिले योजना दीगो व्यवस्थापनका लागि इन्टेक/श्रोत संरक्षण, जलाधार क्षेत्र संरक्षण, इन्टेक क्षेत्रको सरसफाई व्यववस्थापन, पानी पुनर्भरण, योजनाका अन्य संरचना संरक्षण, बृक्षारोपण, वातावरण संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धि कृयाकलापहरूलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्नेछ ।

२५. पानी सुरक्षा योजना :

योजनावाट वितरित पानीलाई सुरक्षित गर्नको लागि प्रत्येक खानेपानी तथा सरसफाई योजनामा पानी सुरक्षा योजना लागू हुनेछ । उपभोक्ता समितिले सबै उपभोक्ताहरूको सहभागितामा पानी सुरक्षा योजना तयार पारी पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउनेछ ।

२६. मर्मत सम्भार कार्यकर्ता :

उपभोक्ता समितिले योजनाको नियमित रेखदेख, सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको लागि प्रत्येक योजनामा कम्तिमा एक जना तालीम प्राप्त मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको व्यवस्था गर्नेछ । मर्मत सम्भार कायकर्ता छनौट गर्दा आयोजना क्षेत्र बाहिरको काममा नजाने गाउँमै बस्ने स्थानीय व्यक्ति हुनु पर्नेछ । छनौट गर्दा महिला तथा पिछिएको वर्गलाई प्राथमिकता दितु पर्नेछ । उपभोक्ता समितिले सेवाका शर्तहरू तथा पारिश्रमिक समेत उल्लेख गरी नियुक्ती पत्र दिएर मात्र मर्मत सम्भार कार्यकर्तालाई काममा लगाउनेछ । मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको भूमिका र जिम्मेवारी उपभोक्ता समितिको योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

२७. प्राविधिक सहयोग :

योजनाको मर्मत सम्भार, सेवा विस्तार तथा सुधारमा आवश्यक पर्ने प्राविधिक सहयोग खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालयले व्यवस्था गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ५

सेवा सुधार तथा विस्तार

२८. योजना क्षेत्रमा नयाँ वसाई सरी आउने वा पहिला योजनामा सहभागी नभई निर्माण सम्पन्न भएपछि सेवा प्राप्त गर्न चाहने घरपरिवारहरूको लागि उपभोक्ता समितिले निश्चित सेवा शुल्क निर्धारण गर्नेछ । सो सेवा शुल्क तिरेपछि माथि उल्लेखित घरपरिवारहरूलाई सार्वजनिक धारावाट पानी उपभोग गर्न अनुमति दिन सक्नेछ । यो शुल्क कायम गर्दा योजना निर्माणमा प्रति घरधुरीले गरेको श्रमदानलाई आधार मानिनेछ ।

२९. उपभोक्ता समिति योजनाको प्राविधिक पक्ष प्रति सचेत रहनेछ । योजनामा थप धाराहरु जडान भएमा तथा उल्लेख्य संख्यामा उपभोक्ताहरु थपिन गएमा योजनाले लक्ष्य अनुसार सेवा प्रदान गर्न नसक्ने कुरालाई ध्यानमा राखि उपभोक्ता समितिले योजनामा डिजाइन भई निर्माण भएको धारा बाहेक नयाँ धारा थप गर्नेछैन । सार्वजनिक धारा प्रणाली भएको योजनावाट कुनै व्यक्ति विशेषले नीजि धारा जडान गर्नेछैन ।
३०. दफा २९ मा जेसुकै उल्लेख गरिएको भए पनि योजनावाट सुविधा स्तर बढ़ि गर्न सार्वजनिक धारा प्रणालीलाई निजी धारा प्रणालीमा स्तरोन्तती गर्न आम भेलावाट निर्णय भई माग भई आएमा उपभोक्ता समितिले पानीको पर्याप्तताको आधारमा उक्त योजनालाई निजी धारा प्रणालीमा स्तरोन्ततीको लागि गाउँपालिकामा आमभेलाको निर्णयको प्रतिलिपि सहित आवेदन पेश गर्न सक्नेछ । गाउँपालिकाले प्राविधिक तथा सामाजिक रूपमा विस्तृत अध्ययन गरी सोको आधारमा आवश्यक निर्णय गर्नेछ । सार्वजनिक धारा प्रणालीलाई निजी धारा प्रणालीमा स्तरोन्तती गर्न प्राविधिक तथा सामाजिक दृष्टिकोणबाट उपयुक्त देखिएमा गाउँपालिकाले सोको लागि आवश्यक कार्यवाही गर्नेछ ।

परिच्छेद ६

सरसफाइ, स्वच्छता तथा घरवारी व्यवस्थापन

३१. उपभोक्ता समितिले उपयुक्त शौचालय, भाडा सुकाउने चाङ्ग, फोहर फाल्ने खाडल, धुँवा रहित चुल्हो, गोवरयाँस प्लान्ट आदि निर्माण तथा उचित प्रयोग गर्नको लागि उपभोक्ताहरुलाई उत्प्रेरित गर्नेछ । साथै पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धन तथा महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको बाधकको रूपमा रहेको छाउपडी कुसंस्कार विरुद्ध उपभोक्ता समितिले अभियानहरु सञ्चालन गरी महिनावारी भएको बेला चर्पी तथा धारा प्रयोगमा पहुँच अभिवृद्धि गर्नेछ ।
३२. उपभोक्ता समितिले व्यक्तिगत, घरायसी तथा वातावरणीय सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी व्यवहार तथा सुरक्षित रूपमा पानीको चलन गर्ने व्यवहारको नियमित रूपमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ । जसको लागि महिला धारा समुह तथा अन्य महिला सञ्जालहरुको परिचालन एवं नियमित अन्तरक्रिया गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनेछ ।
३३. उपभोक्ता समितिले प्रत्येक घरमा खेर गएको पानी संकलन गर्ने ट्यांकी/खाडल निर्माण गरी घरवारी व्यवस्थापनमा प्रयोग गर्न सबै उपभोक्ताहरुलाई उत्प्रेरित गर्नेछ । सो बमोजिम नगर्ने घरपरिवारलाई जरिवाना गर्न सक्ने अधिकार उपभोक्ता समितिलाई हुनेछ ।

परिच्छेद ७

अनुगमन तथा प्रतिवेदन

३४. उपभोक्ता समितिले योजनाको सञ्चालन अवस्था पहिचान गर्न खानेपानी सुरक्षा टोलीबाट नियमित अनुगमन हुनेछ ।
३५. दफा ३४ मा उल्लेखित खानेपानी सुरक्षा टोलीले योजनाको सञ्चालन अवस्थाको अनुगमन मासिक रूपमा उपभोक्ता समितिको बैठक बस्नु भन्दा पहिले गर्नेछ । उपभोक्ता समितिले बैठकमा अनुगमनमा देखिएका विषयवस्तुहरुको बारेमा समिक्षा गर्नेछ र यदि समस्या देखिएमा समाधानका उपयाहरुबाटे छलफल तथा निर्णय गर्नेछ ।
३६. योजनाको अनुगमन र उपभोक्ता समितिले राखेका अन्य अभिलेखहरुको आधारमा उपभोक्ता समितिले योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको प्रतिवेदन तयार गरी वडा कार्यालयलाई मासिक रूपमा पेश गर्नेछ र त्यसको बोधार्थ आबद्ध सहकारी संस्था र खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता सञ्जाल लाई दिनेछ ।
३७. दफा ३६ अनुसार पेश भएका उपभोक्ता समितिका प्रतिवेदनहरुको समिक्षा वडा समितिको बैठकमा हुनेछ । वडा समितिको तर्फबाट आवश्यक अनुगमा तथा सहयोग गर्नु पर्ने देखिएमा वडा समितिले कार्ययोजना तयार पारी जिम्मेवारी तोक्नेछ । वडा समितिले वडा भित्रका सम्पूर्ण योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालयमा पेश गर्नेछ ।
३८. गाउँ कार्यपालिकाको बैठकमा गाउँपालिका भित्रका सबै योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको बारेमा समीक्षा हुनेछ । गाउँपालिकाको पुर्वाधार विकास शाखाले गाउँ कार्यपालिकाको

बैठकमा समिक्षा भएको प्रतिवेदनको आधारमा गाउँपालिका भित्रका योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको अभिलेख राखेछ । गाउँपालिकाले योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको वार्षिक अवस्था तयार पारी गाउँ सभामा पेश गर्नेछ ।

३९. वडा समितिले योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको नियमित अनुगमन गर्नेछ । वडा समितिले वडाभित्रका योजनाहरुको कमितमा चौमासिक रूपमा गहन अनुगमन गर्ने गराउनेछ । योजनाको छडके अनुगमन कुनै पनि बेला गर्न सक्नेछ । योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको समिक्षामा सहभागी हुन संभव भएसम्म वडा समितिबाट उपभोक्ता समितिको मासिक बैठकमा सहभागिता हुनेछ । वडा समितिले सान्दर्भिकता हेरी “हेलो अनुगमन” पढ्निलाई पनि योजनाको अनुगमनमा अवलम्बन गर्नेछ ।
४०. खानेपानी व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समिति गठन गरी योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको अनुगमन अर्धवार्षिक रूपमा गर्नेछ । अनुगमन समितिले अनुगमन प्रतिवेदन खानेपानी व्यवस्थापन समितिको सचिवालयमा पेश गर्नेछ ।
४१. गाउँपालिकाका अध्यक्ष/प्रमुख, उपाध्यक्ष/उप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, ईन्जिनियरले र अन्य पदाधिकारी/कर्मचारीहरुले पनि योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।

परिच्छेद ८

पुरस्कार तथा दण्ड

४२. गाउँपालिकाले गाउँपालिका अन्तर्गतका खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको वार्षिक रूपमा तुलनात्मक मूल्यांकन गर्नेछ । मूल्यांकन अनुसुचि ३ बमोजिमका योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनका सुचकांकहरुको आधारमा हुनेछ ।
४३. दफा ४२ अनुसार वार्षिक मुल्यांकन प्रतिवेदनको आधारमा प्रत्येक वडाबाट एक/एक वटा र गाउँपालिका स्तरमा एक वटा उत्कृष्ट योजना छनौट हुनेछन् । उत्कृष्ट सबै योजनाहरुलाई गाउँपालिकाले प्रत्येक वर्ष नगद पुरस्कार प्रदान गर्नेछ । उक्त पुरस्कार मर्मत सम्भार कोषको आम्दानी हुनेछ ।
४४. गाउँ ले निस्कृय उपभोक्ता समितिहरुलाई योजनाको डिजाइन अवधिभित्र (प्राकृतिक विपदको कारणले बाहेक) खानेपानी योजनाका लागि कुनै बजेट विनियोजना गर्ने छैन ।
४५. योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको आधारमा प्रत्येक वडाको पनि मूल्यांकन हुनेछ । मूल्यांकनक्रमको आधारमा गाउँपालिकाले बजेट विनियोजन गर्नेछ ।

परिच्छेद ९

विविध

४६. बिशेषाधिकार :

यस निर्देशिकामा भएका दफाहरूको संशोधन गर्ने, स्पष्ट पार्ने तथा व्याख्या गर्ने सम्पूर्ण अधिकार गाउँपालिकामा रहनेछ ।

४७. निर्देशिकाको कार्यान्वयन तथा पालना :

गाउँपालिकाका सबै जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, उपभोक्ता समिति तथा सम्बद्ध सबैले यो निर्देशिकाको पूर्ण पालना गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

४८. निष्कृयता :

यस निर्देशिकामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि तत्काल प्रचलित कानूनसंग वाभिएमा, वाभिएको हदसम्म स्वतः निष्कृय हुनेछ । सहकारी संस्था नभएको हकमा सहकारी संग सम्बन्धित प्रावधानहरु निष्कृय रहनेछन् ।

अनुसुचि १: खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिको योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि को नमुना

उपभोक्ता समिति

**उपभोक्ता समितिको योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि,
२०७....**

प्रस्तावना

योजनो आत्मनिर्भर एवं दीगो रूपमा सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको लागि गाउँ को योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन निर्देशकाको परिच्छेद ४ को दफा १६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी, मिति मा घरको प्रतिनिधित्व गर्दै (जम्मा लाभान्वित घरसंख्या). महिला र पुरुष सहभागी भै वसेको आमभेलावाट पारित गरी यो कार्यविधि लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद १ प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:
 - क. यस कार्यविधिको नाम “उपभोक्ता समितिको योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७.....” रहनेछ ।
 - ख. यो कार्यविधि मिति (आमभेलावाट पारित भएको मिति) वाट लागु हुनेछ ।
२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :
 - क. “समिति” भन्नाले यस उपभोक्ता समितिलाई जनाउँछ ।
 - ख. “मर्मत सम्भार कार्यकर्ता” भन्नाले यस योजनाको नियमित रेखदेख तथा मर्मत सम्भार गर्नको लागि समितिले नियुक्त गरेको तालीम प्राप्त प्राविधिकलाई जनाउँछ ।
 - ग. “धारा समूह” भन्नाले धाराको पानीको उचित प्रयोग तथा धाराको सामान्य मर्मत सम्भारको लागि सम्बन्धित धाराका उपभोक्ता घरधुरीमध्येवाट गठित महिलाहरूको समूहलाई जनाउँछ ।
 - घ. “उपभोक्ता” भन्नाले योजना निर्माणमा समेत योगदान गरी धारावाट पानी उपभोग गर्ने व्यक्ति वा योजनामा निर्माणमा सहभागी नभै निर्माण सम्पन्न भएपछि उपभोक्ता समितिको निर्णय यमोजिम समावेश भएको व्यक्तिलाई जनाउँछ ।
 - ड. “मर्मत सम्भार कार्ययोजना” भन्नाले योजनाको नियमित रेखदेख, सम्भार तथा मर्मतको लागि उपभोक्ता भेलाद्वारा पारित गरिएको जिम्मेवारी सहितको कार्ययोजनालाई जनाउँछ ।
 - च. “पानी सुरक्षा योजना” भन्नाले योजनाको मुहान, संरचनाहरू, पाइपलाइन तथा घरेलुस्तरमा पानीको भण्डारण समेतमा हुनसक्ने पानीको प्रदूषणको सम्भावना (जोखिम) लाई अग्रीम रूपमा पहिचान गरी सो हुन नदिनको लागि गर्नुपर्ने प्रतिरोधात्मक कार्यहरूको विवरणलाई जनाउँछ ।
 - छ. “आमभेला” भन्नाले खानेपानी योजनावाट लाभान्वित हुने कुल घरधुरीको कम्तिमा ७५ प्रतिशत घरहरुवाट प्रतिनिधित्व भएको तथा जम्मा उपस्थित संख्याको कम्तिमा ५०% महिला सहभागी भएको भेलालाई जनाउँछ ।

परिच्छेद २

समन्वय तथा संस्थागत व्यवस्था

३. समितिमा जम्मा सदस्यहरू हुनेछन्, जसमा कम्तिमा ५०% महिलाको सहभागिता अनिवार्य गरिएको छ । साथै योजनावाट लाभान्वित भएको सबै क्षेत्र, वर्ग तथा जातीय समुदायवाट समितिमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनेछ ।
४. समितिको वैठक नियमित रूपमा कम्तिमा महिनाको एकपटक वस्नेछ ।
५. हरेक वर्ष समितिले उपभोक्ता सदस्यहरूलाई सहभागी गराई वार्षिक साधारण सभा आयोजना गर्नेछ । समितिले उक्त साधारण सभामा वार्षिक प्रतिवेदन तथा आर्थिक प्रतिवेदन पेश गरी सार्वजनिक परिक्षण गराउनेछ ।
६. वार्षिक साधारण सभामा समितिको वार्षिक तथा आर्थिक प्रतिवेदन पेश गर्नुअघि समितिको वैठक वसी छलफल गरिनेछ । वैठकद्वारा पारित गरिएको आर्थिक तथा प्रगती प्रतिवेदन आमभेलामा पेश गरी अनुमोदन गराइनेछ । समितिको निर्वाचन वार्षिक साधारण सभाको माध्यमवाट गरिनेछ ।

७. सबै बैठक तथा भेलाहरुको निर्णय समितिको निर्णय पुस्तिकामा लेखिनेछ ।
८. प्रतिवेदन: समितिले योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको वरेमा मासिक रूपमा वडा कार्यालयमा तथा बोधार्थ आवद्ध भएको सहकारी संस्था र खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जाल, गाउँ शाखामा पेश गर्नेछ । वार्षिक साधारण सभाको प्रतिवेदनको एक एक प्रति सम्बन्धित गाउँपालिका तथा सम्बद्ध सहकारी संस्थामा पेश गर्नेछ । समितिले उक्त निकायहरूलाई योजनाको विषेश अवस्थाको वरेमा प्रतिवेदन दिनु परेमा आवश्यक परेको वेलामा उक्त प्रतिवेदन दिनेछ ।
९. लेखा व्यवस्थापन तथा दस्तावेजीकरण: समितिले योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कोषको लेखा, निर्माण सामग्री, जगेडा पार्टपूर्जा तथा औजार लगायतका जिन्सी सामग्रीहरूको श्रेस्ता, बैठक निर्णय पुस्तिका, आगन्तुक पुस्तिका लगायतका अन्य खातापाताहरूको व्यवस्थापन चुस्तदुस्त रूपमा गर्नेछ । समितिले तोकेको अवधिमा सार्वजनिक परिक्षण तथा सुनुवाई गर्नु पर्नेछ ।
१०. समन्वय: समितिले योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागि खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जालको सक्रिय सदस्यको रूपमा भूमिका निर्वाह गर्नेछ । उपभोक्ता सदस्यहरूलाई कृषि विकास, भूसंरक्षण तथा अन्य प्राविधिक सहयोगको लागि खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्जाल, लगायतका अन्य विषयगत कार्यालयहरूसँग नियमित सम्पर्क तथा समन्वय कायम गरी सहयोग प्राप्त गर्ने तरफ पहल गर्नेछ ।
११. योजनामा स्थानीय स्तरमा समाधान गर्न नसक्ने गरी समस्या देखा परेमा वडा कार्यालयमा सहयोगको लागि अनुरोध गर्नेछ । वडा स्तरमा समेत सामाधान हुन नसक्ने भएमा गाउँपालिका लाई सहयोगार्थ अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ३

योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन

१२. समितिले योजनाको नियमित मर्मत तथा सम्भार गरी योजनावाट प्राप्त हुने नियमित सेवालाई सुनिश्चित गर्नको लागि एक मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाउनेछ । उक्त कार्ययोजना वार्षिक साधारण सभा वा आमभेलाले सिफारिस गरे वमोजिम नियमित रूपमा अद्यावधिक हुनेछ ।
१३. समितिले तयार गरेको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्ययोजनाको सबै उपभोक्ताहरूले पालना गर्नेछन् । उक्त कार्ययोजना यसै कार्यावधिको एक अंशको रूपमा रहनेछ ।
१४. योजना निर्माण पश्चात योजना क्षेत्रमा बाँकी रहन गएका पाईप, फिटीझ, औजार तथा निर्माण सामग्रीहरूमध्ये भविष्यमा योजनाको मर्मत सम्भार कार्यमा आवश्यक पर्न जाने सामाग्रीहरू समितिले अलग गरी लगत खडा गर्नेछ । अन्य (भविष्यमा मर्मत सम्भारको लागि प्रयोग हुन नसक्ने) सामाग्रीहरू बाँकी रहन गएमा उक्त सामाग्रीहरू समितिले विक्री गरी आएको रकम मर्मत सम्भार कोषमा आमदानी बाँध्ने वा गाउँपालिका को निर्णय/निर्देशन वमोजिम अन्य योजनाहरूलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ । समितिले कम्तिमा वर्षको एक पटक औजारहरूको अवस्था जाँच गरी आवश्यकता अनुसार नयाँ औजारहरूको व्यवस्थापन गर्नेछ ।
१५. समितिले योजनाको लागि आवश्यक पर्ने सबै औजारहरू समितिले तोकेको सदस्यको मातहतमा रहने गरी सुरक्षित रूपमा भण्डारण गरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनेछ । योजना मर्मतको समयमा मर्मत सम्भार कार्यकर्ताले उक्त औजारहरू सम्बन्धित जिम्मेवार व्यक्तिकावाट भरपाई गरी वुक्फिल्विइ काम सम्पन्न भएपश्चात तुरन्त भण्डारमा नै दाखिला गर्नुपर्नेछ । लापरवाही गरी औजारहरू हराएमा वा टुटफुट भएमा सम्बन्धित व्यक्तिकावाट समितिले सोधभर्ना लिनेछ ।
१६. समितिले टुटफुट भैरहने वा वदलिरहनु पर्ने पार्टपूर्जाहरूको न्यूनतम मौज्जात जगेडा राख्नेछ । खर्च भैसकेपछि यथासक्य चाँडो उक्त पार्टपूर्जाहरूको पूर्ति गरिनेछ । (समितिले धारामा लाग्ने पार्टपूर्जाहरूको रकम समेत उपभोक्ताकावाट उठाउन सक्नेछ ।)
१७. समितिले योजनाको आवश्यक मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक पर्ने पार्टपूर्जाहरू तथा औजारहरू खरिद गर्दा आवश्यक सामाग्रीको सूची तयार गर्नेछ । समितिले प्रचलित खरिद प्रक्रिया अपनाई उक्त सूची अनुसार निर्धारित गुणस्तर वमोजिमको सामान खरिद गर्नेछ ।
१८. समितिले खानेपानी योजनाका धाराहरूको उचित सम्भार तथा सामान्य मर्मतको लागि लाभान्वित घरधुरीकावाट एक एक जनाको प्रतिनिधित्व हुने गरी महिलाहरूको धारा समूह गठन गर्न सहयोग गर्नेछ । उक्त समूहले पानीको उचित प्रयोग गर्ने, प्रयोग नभएको अवश्यमा धाराहरू बन्द गर्ने, धारा तथा सो को वरिपरि सरसफाई गर्ने, धाराको टुटी विग्रेमा सो को मर्मत गर्ने वासर फेर्ने, योजनाको अन्य सामान्य मर्मत गर्ने तथा घरवारी व्यवस्थापन तथा पूर्ण सरसफाई प्रवर्द्धनका कार्य गर्नेछ । यसका साथै धारा समूहले पानीको निकास जाने नालीको व्यवस्था गर्ने, डिजाइन भन्दा बढी पानीको उपयोगमा रोक लगाउने तथा पानीको सही सदूपयोग र संरक्षणको सचेतना जगाउने कार्य गर्नेछ । साथै खेर गएको पानी संकलन गरी घरवारी व्यवस्थापनका कार्यहरू गर्नेछ ।
१९. अनावश्यक रूपमा पानीको अत्याधिक भण्डारण गर्ने, अरु धाराहरूमा असर पर्ने गरी तरकारी/सिँचाई आदिमा प्रयोग गर्न पाईने छैन । तर विषेश अवस्थामा विवाह/ब्रतवन्ध/धार्मिक/साँस्कृतिक कार्यहरूको लागि समितिले अतिरिक्त समयमा रु..... शुल्क लिई वा सितैमा पानी उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।
२०. जरिवाना: समितिले निम्न अवस्थामा उपभोक्ताहरूकावाट जरिवाना उठाउने वा अन्य कार्यवाही गर्न सक्नेछ । यसरी उठेको जरिवाना रकम मर्मत सम्भार कोषमा जम्मा हुनेछ । समिति र मर्मत सम्भार कार्यकर्ताका साथै धारा समूहहरूले योजनाको सदूपयोग गर्न, टुटफुट हुन नदिनको लागि रेखेदेख तथा अनुगमन गर्नेछन् ।

- क. धाराको दुटी विग्रेमा धारा समूहले परल मूल्य तिरी समितिवाट धारा दुटी प्राप्त गर्नेछ । विग्रेको दुई दिन भित्र दुटी मर्मत नगरेमा वा नयाँ दुटी नवदलेमा समितिले सो धाराको पानी बन्द गर्न सक्नेछ ।
- ख. प्रयोग नभएको अवश्थामा धारा खुल्लै छोडेको पाइएमा पहिलो पटक चेतावनी दिनेछ र पुनः यसो भएको पाइएमा धारा काटिनेछ । काटिएको धारा पुन जडान गर्न धारा समूहले समितिमा आइन्दा यसो नगर्ने प्रतिवद्धता सहित निवेदन दिनुपर्नेछ र समितिले रु. जरिवाना लिई धारा पुनः जडान गरिरदिनेछ ।
- ग. धाराको दुटीमा पाइप लगाई घरसम्म पानी लैजाने वा टी जडान गर्न पाइनेछैन । कुनै उपभोक्ताले यसो गरेको पाइएमा समितिले पहिलो पटक चेतावनी दिई सो कार्यमा प्रयोग भएको पाइप नियन्त्रणमा लिनेछ । पुनः सो कार्य गरेको पाइएमा धारा काटिनेछ । काटिएको धारा पुन जडान गर्न धारा समूहले समितिमा आइन्दा यसो नगर्ने प्रतिवद्धता सहित निवेदन दिनुपर्नेछ र समितिले रु. जरिवाना लिई धारा पुनः जडान गरिरदिनेछ ।
- घ. कुनै धारामा उक्त पानीको वहाव नियन्त्रण गर्ने भल्व अनाधिकृत रूपमा चलाई बढि पानी निकालेको पाइएमा वा संरचनाहरूको गेट भल्व लगायत फिटीझसहरू अनाधिकृत रूपमा चलाएको पाइएमा पहिलोपटक रु. , दौश्रो पटक रु. र तेश्रो पटक रु. जरिवाना गरिनेछ । पटक पटक यस्तो कार्य भएको पाइएमा धारा काटिनेछ । यसरी धारा काटिएमा माथिल्लो उपदफा वमोजिमको प्रकृया अपनाई पुनः जडान गराउन सक्नेछ । यसरी अनाधिकृत रूपमा फिटीझसहरू चलाउँदा टुटफुट हुन गएमा विगो भराई विगो वरावर थप जरिवाना गरिनेछ ।
- ड. समितिको कार्यक्षेत्र भित्रको व्यक्तिले योजनाको संरचनाहरू, तारावर, पोल, गेट आदि भत्काएमा वा नोक्सानी गरेमा वा पाइपलाइन काटेमा समितिले नोक्सानी भए वरावरको विगो भराई विगो वरावर थप जरिवाना गर्नेछ ।
- च. समितिको कार्यक्षेत्र भन्दा वाहिरका व्यक्तिहरूले योजनाको संरचनाहरूमा हानी नोक्सानी पूऱ्याएको पाइएमा समितिले सम्बन्धित गाउँपालिका /अन्य निकायमा उजुरी दिई प्रचलित कानून वमोजिम उक्त नोक्सानीको क्षतीपूर्ति भराई लिनेछ ।
- छ. समितिले तयार गरी आमभेलावाट पारित भएको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्ययोजना वमोजिमको जिम्मेवारी सबै सम्बन्धित उपभोक्ताहरूले पालना गर्नुपर्दछ । यदि कसैले उक्त कार्ययोजना पालना नगरेमा वा समितिले आव्हान गरे वमोजिम श्रमदान नगरेमा समितिले प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति रु. का दरले जरिवाना असुल गर्नेछ ।

२१. इन्ट्रेक/श्रोत तथा अन्य संरचना संरक्षण

- क. समितिले इन्ट्रेक/श्रोत संरक्षण तथा वातावरण संरक्षण गर्ने कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्नेछ । विषेशतः प्रयोग भएको श्रोतको जलाधार क्षेत्रको संरक्षणमा विधेश ध्यान दिनेछ । इन्ट्रेकको नियमित सफाई गर्ने तथा पानीका श्रोत वरिपरि वृक्षारोपण गर्ने एवं श्रोतको सुरक्षाका लागि श्रोतभन्दा माथिल्लो धरातलमा रहेका घरपरिवारहरूलाई फोहरको सुरक्षित विषर्जन तथा शौचालयको प्रयोग गर्ने र श्रोत वरिपरि सफा राखनको लागि पहल गर्नेछ ।
- ख. समितिले श्रोतमा पानीको बहावलाई कायम राख्न पानी पुनर्भरण सम्बन्धि कृयाकलापहरू प्राथमिकताका साथ गर्नेछ ।
- ख. एकपटक पुरिएको पाइपलाइन पुनः धसिने भएकोले समितिले समुदाय परिचालन गरी उक्त पाइपलाइनलाई पुनः पुने र उक्त पाइपलाइन रुटमा धाँस रोप्ने व्यवस्था मिलाउनेछ ।
- ग. समितिले पानी पोखरी, सी.सी, डि.सी. तथा अन्य संरचनाहरूको सुरक्षाको लागि टेवा पर्खाल/केतुकी/रम्पाँस आदि स्थानीय प्रजातीका वोटिविरुद्ध लगाउने र तारावरहरूको सुरक्षा गर्ने कार्यमा उपभोक्ताहरूलाई परिचालन गर्नेछ ।
२२. समितिले योजनावाट वितरित पानीलाई सुरक्षित गर्नको लागि सबै उपभोक्ताहरूको सहभागितामा पानी सुरक्षा योजना तयार गर्नेछ । उक्त योजना अनुसार जिम्मेवारी पाएका होके सदस्य तथा उपभोक्ताले आक्नो जिम्मेवारी निर्दिष्ट गरिएको समयमा पुरा गर्नुपर्नेछ । समितिले पानी सुरक्षा योजनाको समिक्षा/अनुगमन एवं संशोधन समितिको बैठक तथा आवश्यकता अनुसार आमभेला माफत गर्नेछ । समितिले समुदायमा स्वास्थ्यको महत्वको वारेमा जनचेतना जगाउने तथा हात धुने, थापेर ल्याइएको पानीको सुरक्षित किसिमले चलन गर्ने र पानी शुद्धिकरण लगायत पानी सुरक्षा योजनामा उल्लेख भएका अन्य क्रियाकलापहरू सञ्चालनको प्रवर्द्धन गर्नेछ ।
२३. समितिले योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा आवश्यक सहयोगको लागि मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छनौट गरी तालीमको व्यवस्था मिलाउनेछ । मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छनौट गर्दा त्यसका आधारहरू तथा प्रकृयाको वरेमा समुदायलाई जानकारी गराउनेछ र आवश्यकता अनुसार त्यसमा संसोधन गर्नेछ ।
- क. मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छनौट गर्ने आधारहरू निम्न अनुसार तय गरिएको छ ।

- १) स्थानीय तथा उपभोक्ता घरधुरी भित्रको
- २) १८ वर्ष पुरा भई ५८ वर्ष उमेर ननाघेको
- ३) महिला तथा पिछ्छिएको वर्गलाई प्राथमीकता
- ४) सामाजिक सेवाको भावना भएको
- ५) गाउँपालिका वाहिर काममा जाने योजना नभएको
- ६)

ख. छनौट प्रक्रिया

- १) समितिले इच्छुक व्यक्तिको सूची तयार गरी अन्तरवार्ता लिई योग्य व्यक्तिलाई अनुमोदनको लागि आमभेलामा पेश गर्नेछ ।
- २) छनौट भएको व्यक्तिको काम गर्ने सम्बन्धी लिखित प्रतिवद्धता लिइनेछ ।
- ३) तालिमको व्यवस्था समितिले मिलाउनेछ ।
- ४) समितिले सेवाका शर्तहरु तथा पारिश्रमिक समेत उल्लेख गरी नियुक्ती पत्र दिएर मात्र मर्मत सम्भार कार्यकर्तालाई काममा लगाउनेछ ।
२४. मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको मासिक/वार्षिक पारिश्रमिक रु.(अक्षेरपी) वा समितिले निर्णय गरे वमोजिम हुनेछ । मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको पारिश्रमिक समितिले मात्र भुक्तानी गर्नेछ ।
२५. योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारमा मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको भूमिका र जिम्मेवारी निम्न अनुसार हुनेछ,
१. समितिको बैठकमा नियमित रूपमा भाग लिई योजनाको अवस्था वारे जानकारी दिने,
 २. योजनाका औजार तथा सामायीहरूको उचित प्रयोग र सम्भार गर्ने,
 ३. योजनाको मुहान देखि धारासम्म नियमित रूपमा निरीक्षण गर्ने,
 ४. योजनाको सञ्चालन अवस्था अनुगमनमा नियमित रूपमा सहभागी हुने
 ५. टंकीहरूमा भएका भल्ब र फिटीझहरूको नियमित निरीक्षण गर्ने,
 ६. साना तिना मर्मत कार्य गर्ने र ठूलो मर्मत गर्नुपर्ने भएमा उपभोक्ताहरूको तथा अन्य वाह्य प्राविधिकहरूको सहयोग समिति मार्फत माग गरी सम्पन्न गर्ने,
 ७. योजनाका सबै अझहरूको नियमित सरसफाई गर्ने,
 ८. महिला धारा समुहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्ने,
 ९. योजना संभारका लागि समुदायका महिलाहरूलाई उत्प्रेरित गर्ने,
 १०. मुहान वरिपरिको रुख विरुद्धाको संरक्षण र वृक्षारोपणका लागि समिति र गाउँलेहरूलाई उत्प्रेरित गर्ने,
 ११. मर्मत सम्भार कार्य योजना अनुसार आफ्नो जिम्मेवारी पूर्ण रूपमा निर्वाह गर्ने र समुदायका सदस्यहरूलाई गर्न उत्प्रेरित गर्ने,
 १२. चर्पी निर्माण, प्रयोग र संभारका लागि गाउँलेहरूलाई सचेत गराउने,
 १३. खासगरि वर्षा याममा मुहानको रेखदेख र सरसफाई बढिगर्ने,
 १४. योजनाको आत्मनिर्भर र दिगो सञ्चालनका लागि समितिको सल्लाह वमोजिम आवश्यक अन्य कार्यहरु गर्ने,
 १५. समितिको परामर्शमा “पानी सुरक्षा योजना” कार्यान्वयन गर्नमा अगुवाई गर्ने,
 १६. धारावाट खेर गएको पानीलाई करेसावारीमा उपयोग गर्न समुदायलाई सल्लाह दिने,
२६. समितिले सार्वजनिक धारा प्रणाली भएको खानेपानी तथा सरसफाई योजनामा समितिले पानी शुल्क वापत प्रति घर रु.....(न्यूनतम रु. ५०) मासिक रूपमा उठाउनेछ ।
२७. निजी धारा प्रणाली भएको खानेपानी तथा सरसफाई योजनामा मिटर जडान गर्नुपर्नेछ । सो प्रकारको योजनामा कम्तिमा निम्नानुसार पानी शुल्क लाग्नेछ ।
- क. १० युनिट (१० हजार लिटर) सम्मको रु (उदाहरणको लागि रु १५०)
 - ख. १० युनिट भन्दा माथि प्रति युनिटको पानी शुल्क निम्नानुसार लाग्नेछ ।
- १० युनिट सम्म प्रति युनिट रु (उदाहरणको लागि रु २०)
 - ११ देखि १५ युनिट सम्म प्रति युनिट रु (उदाहरणको लागि रु २३)
 - १६ देखि २० युनिट सम्म प्रति युनिट रु (उदाहरणको लागि रु २६)
 - २१ देखि २५ युनिट सम्म प्रति युनिट रु (उदाहरणको लागि रु २९)
 - २६ युनिट भन्दा माथि प्रति युनिट रु (उदाहरणको लागि रु ३२)
- ग. गाउँपालिकाले दफा २७ को ‘क’ मा उल्लेखित पानी शुल्क दरमा फरक निर्धारण गरेमा सोही वमोजिम हुनेछ ।
- घ. निजी धारा प्रणालीमा सार्वजनिक धारा भएमा पनि मिटर जडान अनिवार्य हुनेछ, र पानी उपयोग गर्ने घरधुरीहरूले दामासाहिबाट शुल्क उठाउनु पर्नेछ ।
२८. प्रत्येक उपभोक्ताहरूको लागि समितिले पानी महसुल कार्डको व्यवस्था गर्नेछ । शुरुमा पानी महसुल कार्ड लिनको लागि उपभोक्ताहरूले रु ५० तर्फे र हराएमा अर्को कार्ड लिन रु १०० तर्फे पर्नेछ ।

२९. उपभोक्ताहरुले पानी शुल्क वापतको रकम हरेक महिनाको गते -अर्को महिनाको पहिलो हप्ता भित्र) भित्र जम्मा गर्नेछन् । उक्त मिति भित्र पानी शुल्क नवुभाउनेलाई प्रति दिन रु. का दरले विलम्ब शुल्क लाग्नेछ । अग्रीम रूपमा पानी शुल्क बुझाउनेलाई समितिले % छुट दिइनेछ ।
३०. उठेको पानी शुल्कको प्रतिशत प्रत्येक उपभोक्ता समितिले गाउँपालिकाको मर्मत कोषका लागी जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
३१. समितिले मर्मत सम्भार कोष बृद्धिका लागि सहकारीमा आबद्ध भई खाता खोल्नेछ । समितिले योजनाको नियमित तथा आपतकालीन मर्मत कार्यको लागि न्यूनतम रु. सहकारीमा मौज्जात राख्ने गरी बाँकी सबै पैंजी सहकारी मार्फत नियमानुसारको व्याज दरमा लगानी गर्ने छ ।
३२. मर्मत सम्भार कोषको अभिवृद्धि गर्नको लागि समितिले विभिन्न अवसरहरुमा देउसी, भैलो, होली, देउडा, सांस्कृतिक कार्यक्रम लगायतका रचनात्मक कृयाकलापहरुको आयोजना गरेर रकम संकलन गर्नेछ । समितिले योजनामा रहेका औजारहरु भाडामा दिएर, तथा योजनामा अध्ययन भ्रमणको लागि आउने टोलीहरुबाट तोकिएको भ्रमण शुल्क लिएर समेत मर्मत सम्भार कोषमा जम्मा गर्न सक्नेछ । साथै पानी शुल्क भुक्तानी कार्ड उपभोक्ताहरुलाई विक्री तथा पुनर्विक्री, उपभोक्ताहरुबाट संकलित दण्ड जरिवाना, हर्जना आदि वाफतको प्राप्त रकम पनि मर्मत सम्भार कोषको आमदानी हुनेछ । समितिले प्राप्त गर्ने पुरस्कार तथा अनुदान पनि योजनाको मर्मत सम्भार कोषको आमदानी हुनेछ ।
३३. समितिमा रहेको कोषले नपुग्ने गरी ठूलो खालको मर्मत गर्नुपरेको खण्डमा आमभेलाले निर्णय गरे वमोजिम लाभान्वित घरसंख्याको आधारमा समानुपातिक रूपमा योजनाको मर्मतको लागि योगदान गर्नेछन् ।
३४. समितिले गाउँ स्तरीय योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कोष स्थापनाको लागि गाउँ को योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन निर्देशिका अनुसार आवश्यक कार्य गर्नेछ ।
३५. माथि दफाहरुमा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएता पनि योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन गाउँ को योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन निर्देशिका वमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ४

सेवा सुधार तथा विस्तार

३६. समिति योजनाको प्राविधिक सिमीताको वारेमा सचेत रहेको छ । योजनामा थप धाराहरु जडान भएमा तथा उल्लेख्य संख्यामा उपभोक्ताहरु थिएन गएमा योजनाले लक्ष्य अनुसार सेवा प्रदान गर्न नसक्ने कुरालाई ध्यानमा राखि समितिले योजनामा डिजाइन भै निर्माण भएको धारा वाहेक नयाँ धारा थप गर्नेछैन साथै कुनै पनि हालतमा सार्वजनिक धारा व्यवस्थापन भएको योजनावाट नीजि धारा जडान गर्नेछैन ।
३७. नयाँ वसाइ सरी आउने वा पहिला योजनामा सहभागि नभई निर्माण सम्पन्न भएपछि सेवा प्राप्त गर्न चाहने घरहरुको लागि समितिले रु. लिई सार्वजनिक धारावाट पानी उपभोग गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।
३८. दफा ३६ मा जेसुकै उल्लेख गरिएको भए पनि योजनाको सुविधा स्तर बृद्धिको लागि सार्वजनिक धारा प्रणालीलाई निजी धारा प्रणालीमा स्तरोन्ती गर्न प्राविधिक तथा सामाजिक दृष्टिकोणबाट उपयुक्त ठहरिएमा गाउँपालिकालाई आवश्यक सहयोगको लागि समितिले अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ५

अनुगमन तथा प्रतिवेदन

३९. समितिले योजनाको सञ्चालन अवस्था पहिचान गर्न खानेपानी सुरक्षा टोलीलाई तोक्नेछ । खानेपानी सुरक्षा टोलीले योजनाको सञ्चालन अवस्था पहिचान गर्न मुहान देखि धारा सम्म नियमित अनुगमन गर्नेछ ।
४०. दफा ३९ मा उल्लेखित अनुगमन मासिक रूपमा समितिको बैठक बस्नु भन्दा पहिले गर्नेछ । समितिले बैठकमा अनुगमनमा देखिएका विषयवस्तुहरुको वारेमा समिक्षा गर्नेछ र यदि समस्या देखिएमा समाधानका उपयोगहरुबाटे छलफल तथा निर्णय गर्नेछ ।
४१. समितिको प्रतिवेदन पद्धति दफा परिच्छेद १ दफा ८ वमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ६

सरसफाई, स्वच्छता तथा घरवारी व्यवस्थापन

४२. समितिले शौचालय, भाडा सुकाउने चाङ, फोहर फाल्ने खाडल, धुँवा रहित चुल्हो, गोवरग्याँस म्लान्ट आदि निर्माण तथा उपयुक्त प्रयोग गर्नको लागि उपभोक्ताहरुलाई उत्प्रेरित गर्नेछ । साथै पूर्ण सरसफाई प्रवर्द्धन तथा महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको बाधकको रूपमा रहेको छाउपडी कुसंसकार विरुद्ध समितिले अभियानहरु सञ्चालन गरी महिनावारी भएको बेला चर्पी तथा धारा प्रयोगमा पहुँच अभिवृद्धि गर्नेछ ।

४३. समितिले व्यक्तिगत, घरायसी तथा वातावरणीय सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी व्यवहार तथा सुरक्षित रूपमा पानीको चलन गर्ने व्यवहारको नियमित रूपमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ । जसको लागि महिला धारा समृद्ध तथा अन्य महिला सञ्जालहरूको परिचालन एवं नियमित अन्तरक्रिया गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनेछ ।
४४. समितिले प्रत्येक घरमा खेर गएको पानी संकलन गर्ने ट्यांकी/खाडल निर्माण गरी घरवारी व्यवस्थापनमा प्रयोग गर्न सबै उपभोक्ताहरूलाई उत्प्रेरित गर्नेछ । सो नगर्ने घरपरिवारलाई रु ५० प्रति महिनाका दरले जरिवाना लगाइनेछ ।

परिच्छेद ७

विविध

४५. विशेषाधिकार : यस कार्यविधिमा भएका नियमहरूको संशोधन गर्ने, स्पष्ट पार्ने तथा व्याख्या गर्ने सम्पूर्ण अधिकार आमभेलामा रहनेछ ।
४६. निर्णय कार्यान्वयन : समितिले समय समयमा गरेका निर्णयहरूको पालना गर्नु सम्पूर्ण उपभोक्ताहरूको कर्तव्य हुनेछ ।
४७. निष्कृत्यता : यस कार्यविधिमा जुनसुकै करा लेखिएको भए पनि तत्काल प्रचलित कानून तथा समितिको विधानसंग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः निष्कृत्य हुनेछ ।
४८. विनियम बनाउने : समितिको विधान र यस कार्यविधिको अधिनमा रही समितिले योजनाका कृयाकलापलाई अभ्य स्पष्ट, पारदर्शी र नियमित गराउन विनियम बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

कार्यविधि सम्बन्धमा:

- यो कार्यविधि आफ्नो योजनाको दीगो तथा नियमित मर्मत सम्भार गर्नको लागि संस्थागत रूपमा नियम बनाई लागु गराउने कार्यमा सहयोग गर्न नमूनाको रूपमा उपलब्ध गराइएको छ । उपभोक्ता समितिले यस कार्यविधिको गहन रूपमा अध्ययन गरी आफ्नो समितिलाई व्यवस्थित बनाई राख्न गाउँपालिकाको निर्देशिका अनुसार नियमहरू बनाउनु पर्छ भन्ने विषयमा छलफल गरी निर्णय गर्नुपर्दछ ।
- उक्त नियमहरू बनाउदा यस कार्यविधिमा दिइएका दफा, उपदफाहरूमा परिवर्तन नगरी सो मा भएका नियमहरूलाई गाउँपालिकाको निर्देशिकासंग नवांभिन्न गरी आफ्नो आवश्यकता अनुसार परिवर्तन गर्न सकिन्छ । उपभोक्ता समितिको बैठकले कार्यविधिलाई अन्तिम रूप दिईसकेपछि यस कार्यविधिलाई आमभेलामा पेश गर्नुपर्दछ ।
- आमभेलावाट पारित भएपछि यो कार्यविधि कानूनको रूपमा उपभोक्ता समुदायमा लागु हुन्छ ।
- पारित भएको कार्यविधिको एक एक प्रति खानेपानी व्यवस्थापन समिति, आवद्ध भएको सहकारी र खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्चालनमा जानकारीको लागि पठाउनु पर्दछ ।
- हरेक वार्षिक साधारण सभामा यस कार्यविधिमा संसोधन गर्नुपर्ने आवश्यक भएमा गाउँ को निर्देशिका संग नवांभिन्न गरी संसोधन गर्न सकिनेछ र संसोधन गरिएको कार्यविधि खानेपानी व्यवस्थापन समिति, आवद्ध भएको सहकारी र खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता सञ्चालनमा जानकारीको लागि पठाउनु पर्दछ ।

..... गाउँ

.....

अनुसुचि

उपभोक्ता समितिले पेश गर्ने

.....उपभोक्ता समिति

.....वडा नं.....गाउँ.....जिल्ला

योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको मासिक प्रतिवेदन

महिना:.....

साल:.....

क्र.सं.	सुचकांक	सुचक	अवस्था	कैफियत
१	योजनाको सञ्चालन अवस्था			
	पूर्ण रूपमा सञ्चालित	छ		
	आर्थिक रूपमा सञ्चालित	छ		
	बन्द	छ		

२	उपभोक्ता समिति दर्ता तथा नवीकरण	भएको छ/छैन		
३	उपभोक्ता समितमा पूर्णता	छ/छैन		
४	उपभोक्ता समितिको नियमित बैठक			
	नियमित	बस्ने गरेको छ		
	आवश्यकता अनुसार	बस्ने गरेको छ		
	कहिले पनि बस्दैन	✓		
५	मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको नियुक्ति तथा परिचालन	भएको छ/छैन		
६	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्यविधिको पालना	भएको छ/छैन		
७	पानी सुरक्षा योजना कार्यान्वयन	भएको छ/छैन		
८	वार्षिक साधार सभा	भएको छ/छैन		
९	जगेडा पार्टपुर्जाको व्यवस्थापन	छ/छैन		
१०	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना तथा पानी सुरक्षा योजनाको वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन			
	दुवै	भएको छ/छैन		
	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना मात्र	भएको छ/छैन		
	पानी सुरक्षा योजनाको वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन	भएको छ/छैन		
	कुनै पनि नभएको	✓		
११	लेखा व्यवस्थापन तथा दस्तावेजीकरण			
	राम्रो	छ		
	मध्यम	छ		
	कमजोर	छ		
१२	सहकारीमा संस्थामा आबद्धता	भएको छ/छैन		
१३	सकृद मर्मत सम्भार कोष र नियमित पानी महसुल संकलन	छ/छैन		
१४	सकृद मर्मत सम्भार कोषको अवस्था			
	स्थानीय स्तरमा लगानी	रु		
	नगद	रु		
	बैंक	रु		
	सहकारी संस्था	रु		
	जम्मा	रु		
१५	परिमाण, पहुँच, विश्वसनीयता, गुणस्तर			
	परिमाण (प्रति व्यक्ति प्रति दिन ४५ लिटर पानी)	छ/छैन		
	पहुँच (पानी ल्याउन आउदा जाँदा लाग्ने समय १५ मिनेट)	छ/छैन		
	विश्वसनीयता (वर्ष भरि धारामा पानी आईरहने)	छ/छैन		
	गुणस्तर (पानीमा जैविक प्रदुषण नभएको)	छ/छैन		

प्रतिवेदन तयार पार्ने:

.....
नाम:.....

सचिव

मिति:.....

प्रमाणित तथा पेश गर्ने

.....
नाम:.....

अध्यक्ष

मिति:.....

बडा समितिले पेश गर्ने

.....गाउँ

बडा नं.....को कार्यालय,.....जिल्ला

योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको चौमासिक प्रतिवेदन

चौमासिक:.....(पहिलो/दोस्रा/तेस्रो)

प्रतिवेदज पेश गर्ने महिना:.....

साल:.....

क्र. सं.	सुचकांक	सुचक	योजनागत अवस्था						कैफियत
		योजनायोजनायोजनायोजनायोजनायोजना	
१	योजनाको सञ्चालन अवस्था								
	पूर्ण रूपमा सञ्चालित	छ./छैन							
	आंशिक रूपमा सञ्चालित	छ./छैन							
	बन्द	छ./छैन							
२	उपभोक्ता समिति दर्ता तथा नवीकरण	भएको छ/छैन							
३	उपभोक्ता समितिमा पूर्णता	छ./छैन							
४	उपभोक्ता समितिको नियमित बैठक								
	नियमित	बस्ने गरेको छ							
	आवश्यकता अनुसार	बस्ने गरेको छ							
	कहिले पनि बस्दैन	✓							
५	मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको नियुक्ति तथा परिचालन	भएको छ/छैन							
६	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्यावधिको पालना	भएको छ/छैन							
७	पानी सुरक्षा योजना कार्यान्वयन	भएको छ/छैन							
८	बार्षिक साधार सभा	भएको छ/छैन							

९	जगेडा पार्टपुर्जाको व्यवस्थापन	छ./छैन							
१०	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना तथा पानी सुरक्षा योजनाको वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन								
	दुबै	भएको छ/छैन							
	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना मात्र वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन	भएको छ/छैन							
	पानी सुरक्षा योजनाको मात्र वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन	भएको छ/छैन							
	कुनै पनि नभएको	✓	□						
११	लेखा व्यवस्थापन तथा दस्तावेजीकरण								
	राम्रो	छ							
	मध्यम	छ							
	कमजोर	छ							
१२	सहकारीमा संस्थामा आबद्धता	भएको छ/छैन							
१३	सकृय मर्मत सम्भार कोष र नियमित पानी महसुल संकलन	छ./छैन							
१४	सकृय मर्मत सम्भार कोषको अवस्था								
	स्थानीय स्तरमा लगानी	रु							
	नगद	रु							
	बैंक	रु							
	सहकारी संस्था	रु							
	जम्मा	रु							
१५	परिमाण, पहुँच, विश्वसनीयता, गुणस्तर								
	परिमाण (प्रति व्यक्ति प्रति दिन ४५ लिटर पानी)	छ./छैन							

	पहुँच (पानी त्याउन आउदा जाँदा लाग्ने समय १५ मिनेट)	छ/छैन						
	विश्वसनीयता (वर्ष भरि धारामा पानी आईरहने)	छ/छैन						
	गुणस्तर (पानीमा जैविक प्रदुषण नभएको)	छ/छैन						

वडाको समग्र अवस्था:

.....
.....
.....
.....

प्रतिवेदन तयार पार्ने:

नाम:.....

वडा सचिव

मिति:.....

प्रमाणित तथा पेश गर्ने

नाम:.....

वडा अध्यक्ष

मिति:.....

अनुसूचि ३: योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन वार्षिक मूल्यांकन फाराम

.....गाउँ

जिल्ला.....

प्रदेश

योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन मूल्यांकन फाराम

आ.व.:.....

योजनाको नाम:.....

ठेगाना :.....

योजनाको न्यूनतम ग्राह्यता मापन

योजनाको सञ्चालन अवस्था		अवस्था	आधार
क)	पूर्ण रूपमा सञ्चालित	छ/छैन	उपभोक्ता समितिको प्रतिवेदन तथा अनुगमन
ख)	आंशिक रूपमा सञ्चालित	छ/छैन	उपभोक्ता समितिको प्रतिवेदन तथा अनुगमन
ग)	बन्द	छ/छैन	उपभोक्ता समितिको प्रतिवेदन तथा अनुगमन

बन्द भएको योजनाको थप मूल्याङ्कन गरिने छैन।

के योजना थप मूल्याङ्कनका लागि योग्य छ ?.....

क्र सं.	सुचकांक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अंक दिने आधार	कैफियत
१	योजनाको सञ्चालन अवस्था	२०			
	पूर्ण रूपमा सञ्चालित	२०			
	आंशिक रूपमा सञ्चालित	१०			
२	उपभोक्ता समिति दर्ता तथा नवीकरण	५			
३	उपभोक्ता समितिमा पूर्णता	२			
४	उपभोक्ता समितिको नियमित बैठक	५			
	नियमित	५			
	आवश्यकता अनुसार	२			
	कहिले पनि बस्दैन	०			
५	मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको नियुक्ति तथा परिचालन	८			
६	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्यविधिको पालना	८			
७	पानी सुरक्षा योजना कार्यान्वयन	८			
८	बार्षिक साधार सभा	५			
९	जगेडा पार्टपुर्जाको व्यवस्थापन	५			
१०	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना तथा पानी सुरक्षा योजनाको वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन	५			
	दुवै	५			
	सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार कार्य योजना मात्र वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन	२.५			

	पानी सुरक्षा योजनाको मात्र वार्षिक समिक्षा तथा पुनरावलोकन	२.५			
	कुनै पनि नभएको	०			
११	लेखा व्यवस्थापन तथा दस्तावेजीकरण	५			
	राम्रो	५			
	मध्यम	३			
	कमजोर	१			
१२	सहकारीमा संस्थामा आबद्धता	५			
१३	सकृय मर्मत सम्भार कोष र नियमित पानी शुल्क संकलन	५			
१४	सकृय मर्मत सम्भार कोषको अवस्था *	४			
	स्थानीय स्तरमा लगानी	१			
	नगद	०			
	बैंक	२			
	सहकारी संस्था	४			
१५	परिमाण, पहुँच, बिश्वसनीयता, गुणस्तर	४			
	परिमाण (प्रति व्यक्ति प्रति दिन ४५ लिटर पानी)	१			
	पहुँच (पानी ल्याउन आउदा जाँदा लाग्ने समय १५ मिनेट)	१			
	बिश्वसनीयता (वर्ष भरि धारामा पानी आईरहने)	१			
	गुणस्तर (पानीमा जैविक प्रदुषण नभएको)	१			
१६	आन्तरिक आम्दानी तथा खर्च अनुपात प्रतिशत	३			
	२० वा २० प्रतिशत भन्दा कम	३			
	२१ देखि ५० प्रतिशत	२			
	५१ देखि ९० प्रतिशत	१			
	९१ प्रतिशत भन्दा माथी	०			
१७	प्रतिवेदन	३			
	तोकिएको समयमा नियमित प्रतिवेदन पेश	३			
	अनियमित रूपमा प्रतिवेदन पेश	१			
	प्रतिवेदन पेश नगर्ने	०			
जम्मा		१००			

मूल्याङ्कन समितिका सदस्यहरुको हस्ताक्षर, नाम, पद, कार्यालय र मिति

१

२

३

मिति: